

Posudek na disertační práci:

Význam Boscova testu při určení zdravotně orientované zdatnosti adolescentů

Vedoucí disertační práce: Doc. MUDr. Jan Heller, CSc.

Autor práce: Mgr. Ladislav Čaba

Posudek zpracoval: Doc. PaedDr. Ladislav Bláha, Ph.D.

Disertační práce se orientuje do oblasti hodnocení výkonnosti ve specifickém motorickém testu pro laboratorní podmínky u vybrané části populace a stanovením jeho vztahu k jiným motorickým testům. Toto zajímavé téma je podpořeno myšlenkou najít vazby k položkám EUROFIT testu a možnosti využití pro stanovení úrovně zdravotně orientované zdatnosti. Je tedy zřejmé, že práce přináší vklad k zlepšení možností hodnocení úrovně zdravotně orientované zdatnosti populace a k rozšíření spektra způsobů hodnocení popř. objasnění vazeb mezi některými položkami testové baterie EUROFIT a problémem laboratorního testování. Dále přibližuje problém aplikace Boscova testu u vybrané skupiny populace. Téma práce je tedy velmi přínosné a rovněž argumenty pro realizaci tohoto šetření lze v textu práce nalézt.

Práce působí velmi kompaktním dojmem. Je dobře strukturovaná a ve své podstatě vychází z obvyklého schématu výzkumně orientovaných prací. Autor v dostatečné míře pracuje s odbornými zdroji, vychází se z ověřených závěrů jiných prací, obsah je pojat výstižně a rovněž stylistická úroveň a formální stránka textu jsou na velmi dobré úrovni. Některé části textu jsou zpracovány velmi podrobně a pozorně, neboť, jak vyplývá z některých pasáží, došlo během šetření k překvapivým zjištěním, která si zasloužila pozorné rozpracování a zvažování v interpretaci dat. Práci se obecně prolíná zájem autora o uvedenou problematiku, snaha odvézt solidní práci s důrazem na přesnost a preciznost.

V rámci posudku se pokusím vyjádřit k některým částem přesněji, přičemž abstrakt oddělím zvlášť.

Před úvodem seznamuje čtenáře s obsahem práce **Abstrakt**. Abstrakt je psán dle zvyklostí a poměrně dobře vystihuje řešenou problematiku. Název práce a uvedený cíl považuji za správně formulované. Z výsledků pochopitelně uvádí jen ty podstatné. Celkově abstrakt dobře uvádí čtenáře do problematiky práce. Je zakončen patřičnými klíčovými slovy.

Teoretická východiska v sobě zahrnují několik kapitol, které se zkoumané problematiky úzce dotýkají. Autor se pokouší zpřesnit nebo vymezit vybrané termíny a oblast zkoumání. Je to žádoucí strategie, kterou se autor snaží řídit, ale se střídavými úspěchy. Čtenář je uveden do problematiky uplatňování pohybových aktivit u dětí a mládeže, resp. adolescentů příslušného věku. Předkládaný text sice neproniká nijak do hloubky tohoto fenoménu a neopírá se ani o obsáhlé množství zdrojů, ale v podstatě výstižně předkládá argumenty zdůrazňující důležitost provozování pohybových aktivit. Charakterizuje období adolescence a

specifikuje především znaky „fyzické vyspělosti adolescentů“. Vhodně tak předznamenává další části práce, které přibližuje pojem „zdatnost“. Zpracování těchto dalších částí je přehledné a postupně nás uvádí do problému „zdravotně orientované zdatnosti“. Opírá se zejména o několik autorů (např. Suchomel, Měkota, Cuberek, Malina, Zítko). Členění komponent zdravotně orientované zdatnosti je dále opřeno o vymezení stanovené Zítkem (2005). Poměrně zajímavě je řešen obsah v kapitole 2.4.3 Faktory ovlivňující zdravotně orientovanou zdatnost. Členění zmíněných faktorů do uvedených subkapitol je někdy diskutabilní (Uvádí to někdo z renomovaných autorů?), ale do značné míry slouží svému účelu. Za problematické lze považovat např. subkapitolu 2.4.3.3 Genetická podmíněnost a hned následující 2.4.3.4 Tělesná konstituce – zde hned v první větě se opět hovoří o dědičně podmíněných předpokladech... Oproti předchozím částem je kapitola „Kinantropometrie rozpracována poměrně podrobně a to i s ohledem na dále navazující „Diagnostické metody“. Autor tedy zcela správně proniká do hloubky tématu a postupně se dostává k problematice terénního i laboratorního testování. Poznámku mám k první větě na str. 33 – chybně skloňováno. Také vysvětlení pohybového testu na str. 36 by si zasloužilo zvýšenou pozornost, zejména třetí věta v odstavci: „Tedy nikoli jako tzv. pohybovou aktivitu...“

Za velmi vhodnou část práce považuji vymezení problému. Dobře objasňuje smysl práce, dále popisuje úkoly či postupy, které slouží k dosažení cílů práce a celkově tak usnadňuje orientaci v problematice realizace výzkumného šetření.

Cíle, úkoly a hypotézy jsou v textu jasně uvedeny. Úkoly práce jsou zřejmé, ale v mnohém jdou za rámec samotné práce (úkol 3 a zejména pak 4). Vědecká otázka mohla být podle mého názoru formulována obecněji. Druhá část vědecké otázky není podle mého názoru šťastně formulovaná a zasloužila by si stylistickou úpravu (Může vztah přinést intersexuální rozdíly...?) Hypotézy jsou dobře sestaveny, jsou zřejmé a jasné, jen u hypotézy H3 dochází k „zdvojování“ proměnných, čímž se stává poněkud „obecnější“. Nicméně ve vztahu k šetření a prokazování změna formulace nic neznamena.

Metodika výzkumu je psána poměrně přehledně a výstižně. Je zřejmé, že „čisté rozdělení probandů“ na 50 a 50 podle pohlaví bylo záměrem. Bohužel, postrádám více informací k způsobu stanovení, kdo z těchto probandů byl „sportující a nesportující“. Autor uvádí, že toto členění bylo nastaveno na základě „pravidelné pohybové činnosti střední intenzity zatížení 3x týdně“. Není však uvedeno, jak k tomu došlo, zda to bylo na základě subjektivního vnímání probandů... Vytvořené skupiny sportujících adolescentů (chlapců i dívek) pak nemají uvedeno, zda tato činnost je sportovní odvětví (a jaké) nebo jiný typ zatěžování. Tímto se dostáváme do diskutabilního uspořádání zkoumaných výběrových souborů, resp. jejich přesného vymezení. Je to na škodu věci, neboť ve výsledkové části dochází k uvádění řady hodnot jiných výběrových souborů – včetně sportovců – vyznavačů konkrétních sportovních odvětví a k jejich vzájemné komparaci. Podle typu sportovního odvětví se objevuje množství rozdílných až protichůdných údajů a jistě by stálo za zamýšlení, jak si v jejich srovnání stojí výběrové soubory sportující mládeže v rámci tohoto šetření.

Popsané použité metody šetření jsou naprosto zřejmé a jasné a neshledávám zde závažných pochybení. Možná by stálo za úvahu popsat a aplikovat v některých případech posouzení věcnou významností. Autor uvádí přehledné tabulky a způsoby záznamu dat, poměrně výstižně popisují průběh šetření i samotné testy.

Poznámky:

Zajímalo by mě, jak bylo vysvětleno probandům skákání – jde o co nejvyšší výskoky nebo o co největší množství skoků? Bylo to správně pochopeno?

Sám autor upozornil na problém motivace. Je zřejmé, že se tento problém projevil.

Kapitola **Výsledky** se pyšní množstvím údajů zahrnutých v přehledných tabulkách doplněných legendami. Tabulky jsou doprovázeny odpovídajícími komentáři s uvedením stěžejních hodnot a vztahů mezi nimi. Kapitola výsledky považuji za jednu z nejlépe zpracovaných kapitol v práci. Odráží i množství dat, které bylo spojeno s testováním a jejich vyhodnocováním. Některé výsledné údaje jsou proti očekávání asi nejen autora, ale i případných čtenářů poněkud překvapivé. Zřejmě je nutné část výsledných hodnot přijímat s jistou rezervou i z důvodu nízkého počtu probandů (např. sportující dívky). Některé výsledné údaje byly patřičně vysvětleny, jiné by bylo ještě žádoucí vysvětlit a podrobit další analýze. Jako zajímavé vidím prezentaci výsledků vždy všech chlapců a dívek (n=50) a následně pak pouze sportujících chlapců a sportujících dívek. Sportujících chlapců a dívek je omezené množství, takže k některým výsledkům je nutné přistupovat opatrněji. Za závažnou skutečnost v tomto směru považuji právě výsledky, které jsou při nízkých počtech probandů „náchylné“ k inklinaci do krajních hodnot a jak se ukázalo, mnohde u sportující části souborů indikují zcela opačné trendy, než u nespportující části souborů. Není to ani překvapivé, ale jak sám autor dále uvádí, žádá si to další zpřesnění vyvozených závěrů a zejména pak upřesnění, zda a pro jakou část populace adolescentů má Boscův test aj. význam a odpovídající platnost. Uvádění přehledných výsledků i díky tabulkám si zaslouží ocenění. Autor získané výsledky komparuje s jinými studiemi a někdy se jedná o zajímavé údaje.

- Zajímala by mě Vaše interpretace - zdůvodnění hodnot korelačních koeficientů u hodnot relativní práce ve vztahu k výsledkům antropometrických údajů. Signalizuje to něco zajímavého nebo závažného? Znamená to, že výsledky Boscova testu do značné míry závisí na těchto ukazatelích? Co z toho vyplývá?
- Jak si vysvětlujete rozdíly v úrovni hodnot korelačních koeficientů u některých položek mezi sportující a nespportujícími probandy (např. dynamometrie, skok z místa)?

Diskuse je velmi obsáhlá, působí vysoce kvalifikovaným dojmem. Velmi dobře vtahuje do dílčích řešených oblastí a vztahů mezi položkami testové baterie. Odráží hluboký vhled autora do problematiky testování i statistického zpracování. Interpretace výsledných dat je na dobré úrovni a pokouší se uvádět i některá data z jiných šetření. Je potěšitelné, že autor je plný „pochybností“, uvědomuje si rezervy svého šetření a limity své studie. Správně poukazuje na nutnost dalšího zpřesňování. Dotýká se zároveň splnitelnosti úkolu 3 a 4.

Závěry jsou poměrně přehledným vyjádřením řešené problematiky doplněné příslušným tvrzením k platnosti hypotéz. Je dobře, že autor připomenul, že síla vztahů Boscova testu k některým položkám testové baterie klesá s dělením členů šetřených souborů podle příslušnosti ke sportující nebo nesportující části populace. Je zřejmé, že to je síla, ale i slabina Boscova testu. Autor v závěru dále naznačuje, kudy je nutné se ubírat pro další zpřesňování práce s tímto testem a naznačuje rovněž své omezené možnosti stran počtu probandů. Závěry práce jsou předloženy v žádoucí podobě a jsou dobrým vyústěním celého šetření.

Eviduji drobné nedostatky v citaci zdrojů podle APA. Tyto nedostatky však nejsou nijak závažné a nenarušují celkově velmi pozitivní dojem z práce s odbornými zdroji.

Závěrem posudku:

Disertační práce obsahuje řadu nových poznatků, prokazuje aplikaci výzkumných technik, schopnost evidence dat, jejich vyhodnocení, zaujímání kritických postojů k získaným hodnotám a schopnost výsledky šetření interpretovat a přijímat závěry. Práce naráží na jisté limity dané zejména počty a výběrem probandů. Předložená disertační práce je však jako celek kvalitním odborným pojednáním a podle mého názoru splňuje nároky disertace podle Řádu DS na FTVS UK. Proto tuto práci doporučuji k obhajobě.

Doc. PaedDr. Ladislav Bláha, Ph.D.

KTVS PF UJEP
České mládeže 8
Ústí nad Labem
4 0 0 9 6

Ladislav.Blaha@ujep.cz

Tel.: 475 283 219

V Ústí nad Labem, 23. 4. 2015